

เปิดไฟ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๓๑๕๖. เรื่อง “ขอหลวงพ่อดีที่ทางสว่าง”

กราบนมัสการหลวงพ่อดี หลูกหลานซึ่งเคยเห็นหลวงพ่อดีไม่กี่ครั้ง ได้ฟังธรรมหลวงพ่อดี มีโอกาสถามปัญหาธรรมหลวงพ่อดีผ่านเว็บไซต์ หลูกหลานระลึกถึงหลวงพ่อดีว่าอยากจะกราบเรียนหลวงพ่อดี ขอโอกาสกราบเรียนการภาวนา และขอความเมตตาหลวงพ่อดีที่ทางสว่างให้ หลูกหลาน ก่อนที่จะกราบเรียนถามปัญหาเจ้าคะ

ขณะหนึ่งของการภาวนา หลูกหลานได้เข้าไปพักผ่อนนอนเล่นในห้อง ขณะนั้นหลูกหลานก็พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณปกติ และพิจารณาว่าทั้งหมดนั้นไม่เที่ยง จะดับไป เจ้าคะ

ต่อมาจึงพิจารณาว่า จิตกับกายนี้เป็นของคนละอย่างกัน จิตนี้ผู้พาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารมาตลอด ก็ไม่ได้พบความพ้นทุกข์ใด หลูกหลานจึงพิจารณาได้ว่า ไม่ได้พ้นทุกข์ได้จากกายและจิตนี้ เมื่อทั้งกายและจิตก็พาเวียนว่ายตายเกิดมาเสมอทุกภพทุกชาติ

จึงพิจารณาต่อไปว่า ผู้ที่พาพ้นทุกข์คือผู้รู้แท้จริง จึงพิจารณาว่า อะไรจะเป็นเหตุ เป็นจุดที่ทำให้หลูกหลานนี้เป็นผู้รู้ได้ หลูกหลานจึงได้มูลเหตุเส้นทางว่า มนุษย์ก็มีสมอ มีปัญญาพิจารณาจากเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ กาย จิต) การภาวนาของหลูกหลานเป็นเช่นนี้

คำถามคือ

๑. หลูกหลานสติยังไม่ดี ปัญญาความฉลาดน้อยมาก ขณะพิจารณาก็ยังไม่เฉียบแหลม รู้สึกลังเลอยู่มากจริงๆ เจ้าคะ หลูกหลานควรจะทำเช่นไรเจ้าคะ

๒. ลูกหลานต้องการฝึกฝนการเข้าสมาธิให้ถึงแก่นและต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งขณะ
สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ ควรจะทำเช่นไรเจ้าคะ ขอความเมตตา
หลวงพ่อดีที่ทางสว่างให้กับลูกหลานด้วยเถิดเจ้าคะ

๓. หลวงพ่อคะ ขณะใช้ชีวิตประจำวันอยู่ดีๆ ก็จิตหลง ขณะนั้นคนรอบข้างไม่รู้ด้วยว่า
ลูกหลานกำลังบำเพ็ญภาวนาอยู่ พิจารณาเดินปัญญาหรือว่าจิตสงบอยู่ แต่เมื่อคนรอบข้าง
เรียกลูกหลานขณะนั้น ขณะที่กำลังทำการพิจารณาภาวนาอยู่ จะเป็นกรรมของเขาหรือไม่เจ้า
คะ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ คำถามๆ นี้พูดถึงว่า “หลวงพ่อดีที่ทางสว่าง”

ทางสว่างก็เปิดไฟไป กตสวิตช์มันก็สว่าง เปิดไฟมันก็สว่าง ปิดไฟมันก็มีดี

นี่ก็เหมือนกัน ซี้ที่ทางสว่างๆ ไง

สิ่งที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ ถ้าได้ฝึกหัดปฏิบัติ

เราอยู่กับหลวงตามา หลวงตาออกโครงการช่วยชาติฯ เราเวลาฟังท่านพูดแล้ว แหม! มัน
เห็นใจท่านมาก เหมือนกับท่านขอรับรองให้ภาวนาไป

“อย่าทิ้งพุทธโธนะ”

ท่านเน้นย้ำตลอดให้พวกชาวพุทธเราฝึกหัดภาวนา

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็เน้นย้ำให้พวกเราชาวพุทธให้ได้ฝึกหัดภาวนา

หลวงตาพระมหาบัวท่านเน้นย้ำประจำเลย

ทำบุญทำกุศลมาอย่างน้อยขนาดไหน ใครมีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน ผลที่สุด
ต้องมาภาวนา

ท่านเปรียบเหมือนเขื่อนน้ำ ท่านบอกว่าเขื่อนนะ มันกักน้ำไว้ มันก็น้ำในเขื่อนนั้นนะ บุญ
กุศลทำมาอย่างน้อยขนาดไหนมันก็น้ำในเขื่อนนั้นนะ มันกักไว้เฉยๆ ไง

นี่ก็เหมือนกัน บุญและบาปๆ เราได้สร้างบุญกุศลมามันก็ทำให้เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

เราฟังหลวงตาท่านเน้นย้ำตลอด เวลาท่านเทศน์ ฟังแล้วมันสงสารท่านนะ ท่านจะพูดเน้นย้ำให้ฝึกหัดภาวนาๆ

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา มันจะเป็นครูบาอาจารย์ที่ดั่งามขึ้นมาเพราะการภาวนา แล้วภาวนาแล้วมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมาไง แล้วกว่าจะมีหลักมีเกณฑ์ เริ่มต้นจากผู้ที่บุกเบิกขึ้นมา หลวงปู่มั่นนี่ ฝึกหัดภาวนาไปมันแหลบไปหมด มันออกนอกกลุ่มนอกทางไปหมด

เวลาฟังจากหลวงตา หลวงปู่เจี๊ยะ ว่าหลวงปู่มั่นท่านไปหมด พม่าก็ไป ไนลาว ในเขมรไปหมดนะ ไปทำไม ก็ฝึกหัดใหม่ก็ไปหาครูบาอาจารย์ไปหาคนบอกทาง ไปหาคนที่ทาง ไปมาจนทั่ว ไปมาจนทั่ว

โทษนะ ไม่ใช่จะไปเหยียบย้ำ

เจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปีก็ไปทั่ว ไปศึกษาค้นคว้า ไปฟังเทศน์ขนาดไหน โทษนะ กุศลลาดกว่า ที่พูดๆ มา กูทำได้ทั้งนั้นนะ แต่มันก็ไปไม่พ้นใจ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นก็เหมือนกัน ท่านไปในพม่า หลวงปู่ชอบไปจำพรรษาที่พม่า หลวงปู่มั่นท่านไปคั่นมาหมด นี่คำเล่าของหลวงตา

เราถึงเห็นว่า ถ้ามันไม่มีผู้รู้ มันไม่มีผู้รู้จริง มันแสนยาก

แล้วแสนยาก แล้วถ้าคำว่า “แสนยากแล้ว” แล้วหลวงปู่มั่นเวลาท่านพูดถึงอดีตชาติท่านนะ ท่านปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้านะ ท่านเป็นพระโพธิสัตว์ ท่านได้สร้างบุญกุศลมากมายมหาศาล แต่เวลาท่านฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้น พรรษา ๑ ใ้อโฮ! มันทุกข์มันยากขนาดไหน แล้วหลวงปู่เสาร์ท่านก็พาเข้าป่าเข้าเขาไป พยายามแสวงหาทางที่ถูกต้อง

ทางที่ถูกต้องคือจิตทำให้มันถูกต้อง

ไม่ใช่ทางถูกต้อง ถนนเพชรเกษม ถนนพหลโยธิน ไม่ใช่

ทางที่ถูกต้องคือดำริชอบ ความชอบธรรมในหัวใจที่ถูกต้อง แล้วทางที่ถูกต้อง มันถูกต้องอย่างไร

เพราะมันเป็นอย่างนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงเน้นย้ำๆ หลวงตาพระมหาบัว ท่านเน้นย้ำๆ

พุทธโธๆ

ทางที่ถูกต้อง คือทางที่จิตมีหนทางเดิน ทางที่จิตมันเห็นตัวของมัน แล้วเส้นทางของจิตเป็นอย่างไร

เวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ท่านกว่าจะเจอหนทางของตน ท่านพยายามของตนมากมายขนาดไหน แล้วคำว่า “มากมายขนาดไหน” ท่านยังเป็นพระโพธิสัตว์ที่ปรารถนาจะตรัสรู้ธรรมเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปในอนาคต หลวงปู่เสาร์ท่านปรารถนาเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า นี่มีบุญญาธิการขนาดนั้นนะ แต่เวลาจะแสวงหาหนทางของตัวเอง เหมือนเราฉลาดไปหมด สอนคนอื่นได้หมดเลย แต่หนทางของตัวเองทำไม่ได้ แต่เรื่องอื่นรู้หมดนะ แต่เรื่องของตัวไม่รู้ แล้วกว่าที่มันจะรู้เรื่องของตัวนี้มันขนาดไหน

เริ่มต้นให้เห็นว่า ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีบุญมีกุศล มีอำนาจวาสนาขนาดนั้น ท่านยังต้องสมบุกสมบัน แล้วจะหาหนทางของตนขนาดนั้น

ย้อนกลับมาคำถาม เวลาคำถามนี้ “ขอหลวงพ่อดีที่ทางสว่าง”

ดีที่ทางสว่างก็เปิดไฟไป เห็นไหม ดูลิ เขาร่องกรมทางหลวง ถนนไม่มีไฟส่องสว่าง มันมืดมันเกิดอุบัติเหตุประจำ ขอไฟสว่างถนน ขอไฟถนน มันก็เป็นเรื่องทางโลกไป

อันนี้ก็เหมือนกัน คำถามๆ ที่เราพูด เราจะพูดให้เห็นว่า ในวิธีการปฏิบัติมันมีหลากหลาย ถ้าหลากหลาย วิธีปฏิบัติหลากหลายมันไม่ใช่ปัญหา ปัญหา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การทำความสงบ ๔๐ วิธีการ เพราะมันต้องไปสอดคล้องกับผู้ที่ปฏิบัติไง มันจะไปสอดคล้องกับศรัทธา กับผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติในพระพุทธศาสนา

จริตนิสัยของคนมันมากมาย การกระทำของคน การสร้างเวรสร้างกรรมมามันแตกต่างกัน จะเอาวิธีการเดียว จะบอกว่าพุทโธอย่างเดียว แล้วอย่างอื่นไม่ได้ มันก็กำจัดคนที่ไม่มีวาสนา ออกไปหมดเลยหรือ กำจัดคนที่เห็นต่างออกไปทั้งสิ้นใช่ไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอก ๔๐ วิธีการ พุทโธก็ได้ ัมโมก็ได้ สังโฆก็ได้ มรณานุสติก็ได้ เทวदानุสติก็ได้ กสิณ วิธีการปฏิบัติ ๔๐ ทางไง นี่พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้

แต่เวลาพระกรรมฐานให้เอาพุทโธๆ เพราะมันเรียบง่าย มันไม่ต้องใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มันไม่ต้องหาเงินหาทองมาให้ เป็นเครื่องมือในการทำประกอบธุรกิจ

ธุรกิจในการปฏิบัติไง แสวงหาแต่ผลประโยชน์กัน ผลประโยชน์จากลูกศิษย์ลูกหานั่นแหละ

แต่ถ้าเป็นจริง พุทโธอย่างเดียว แล้วไม่ต้องไปยุ่งกับใคร อยู่ในห้องพระ อยู่ในที่นอน อยู่ที่ไหนก็ฝึกหัดทำของตน

แต่มันอยู่ที่วาสนานี้ไง ถ้าวาสนามันดีมันงามนะ มันทำแล้วมันก็มี ความปกติสุขใจ แต่ถ้าวาสนาไม่ดีงาม ก็เลสมันสวมแล้ว ก็เลสมันสวมรอยเลย “ทางนี้ทางไม่ใช่ ทางนี้เป็นทางที่เดือดร้อน” แล้วก็เงี้ยวพังแล้ว แนวทางปฏิบัติต่างๆ อันนี้ปฏิบัติได้ง่าย อันนี้ยุ่งยากกับบรรลุมรรคได้ อันนี้ละเมอเพื่อพากไปร้อยแปดพันเก้า

ทำไมถึงว่ามันเหลวไหลล่ะ

เพราะผู้รู้จริงเขาเห็นแล้วมันเศร้า แต่สิทธิมนุษยชน การเกิดเป็นมนุษย์ รัฐธรรมนูญ รับรองสิทธิเสรีภาพ จะนับถือลัทธิศาสนาใดก็ได้ จะเชื่อในแนวทางใดก็ได้ เพราะเป็นสิทธิมนุษยชน

แล้วผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา อันนี้มันก็เรียบง่าย อันนี้กับบรรลุมรรคเร็ว อันนี้ยุ่งแล้วจะลอบบนฟ้าเลย อันนี้มันมหัศจรรย์เลย ละเมอเพื่อพาก

โคตรเศร้าเลย โคตรเศร้าเลย แต่มันก็เป็นสิทธิมนุษยชน แล้วคนที่วิฤฒิภาวะอ่อนแอชอบอย่างนี้ ชอบให้คนจูง ตัวเองพึ่งตัวเองไม่ได้ แต่ถ้าให้คนจูงนะชอบ

แล้วมันมุกกลับ จิตที่อ่อนแอ ๓๐ เปอร์เซนต์ของกรมสุขภาพจิต เป็นซีมีเศร้า สุขภาพจิตของมนุษย์นี้ ของคนในประเทศไทย แล้วจิตที่มันอ่อนแอ จิตที่มันพึ่งตัวเองไม่ได้

พูดนี้ะ พูดด้วยความสังเวชมาก ถ้าพูดทางโลกมันเหมือนกับพูดเหยียบย่ำเขา แต่ความจริงมันจะไปเหยียบย่ำใคร ๓๐ เปอร์เซนต์ของประชากรไทย แล้วมากกว่านั้นนะ เขาทุกข์เขาร้อน เขาเครียดในชีวิต เขาหาทางออกไม่ได้ แล้วเขาก็พยายามกินยา แล้วถ้าไม่ได้กินยา มันก็กดดันในชีวิตของตน แล้วเวลามานับถือพระพุทธศาสนาก็อยากจะมีที่พึ่งที่อาศัย แล้วจิตใจมันไม่มีหลักเกณฑ์ จะทำอะไรให้มันเป็นขึ้นเป็นอัน

เหมือนกรมสุขภาพจิตบอกว่า ให้ออกกำลังกายแล้วร่างกายจะแข็งแรง ร่างกายแข็งแรง ความเจ็บไข้ได้ป่วยมันก็ลดน้อยลง เพราะร่างกายมันแข็งแรง กรมสุขภาพจิตห้ามภาวานา นะอย่าภาวานา นะ เพราะภาวานาแล้วมันเพื่อเจ้อ กรมสุขภาพจิตหรือจิตแพทย์ บอกเลย ห้ามภาวานา เต็ดขาด ถ้าภาวานา บ้าแน่นอน บ้าแน่นอน

แต่สำหรับเรานะ คนบ้าหรือคนทุกข์ยากจากการดำรงชีวิตนี้ น่าเศร้า ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติ ถ้าเขาฝึกหัดปฏิบัติโดยอำนาจวาสนาของเขา เราฝึกหัดด้วยความปกติสุข

ชาวพุทธๆ ไปวัดไปวามีบุญกุศล ไปฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อให้ชีวิตมันรื่นเริง ไม่อย่างนั้นมันอับเฉา ไม่อย่างนั้นมันเศร้าหมอง

ฟังธรรมๆ นะ สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังทุกวันๆ ก็ฟังเพื่อตอกย้ำ แล้วถ้าฟังแล้ว ถ้าจิตใจมันเข้าใจแล้วมันผ่องแผ้ว ผ่องแผ้วเพราะอะไร เพราะชีวิตนี้มันก็มีเกิด แก่ เจ็บ ตายเท่านั้นแหละ มีเท่านั้นจริงๆ

แต่ในชีวิตถ้ามีสติมีปัญญา นะ เราก็ดูแลรักษาชีวิตของเราให้ตลอดรอดฝั่ง มันก็เป็นชาวพุทธที่ดั่งงามไฉน

นี่พูดถึงการประพฤติปฏิบัติ

แล้วบอกว่า จะขอแนวทาง

แนวทางอะไร แนวทางที่ไหน แนวทางก็อธิบายไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ในวิธีการดับทุกข์โดยมรรค ๘ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง มันถูกต้องชอบธรรม

แต่ที่นี้โลกมันเจริญ เห็นไหม เราเห็น ในสำนักปฏิบัติต่างๆ แนะนำกันออกนอกกลุ่มนอกรทาง มันเป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ เพราะเป็นเรื่องสมมุติไง เราจะคิดมุกอะไรก็ได้

พระเราถ้าไม่มีมุก ไม่มีเอกลักษณ์ ไม่มีจุดเด่น ไม่มีใครเคารพศรัทธา ถ้าเรามีมุกของเรา นะ มีมุกอะไรให้มันเป็นสัญลักษณ์ประจำตัว ไฮ้ไฮ้! มันโดดเด่น

เราเห็นแล้ว นี่กิเลสชนิดหนึ่ง เอ็งจะทำคุณงามความดี เอ็งก็ไหลไปเอากิเลสมาออกน้าแล้ว

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ได้บวช ได้เรียน ได้ศึกษามาในธรรมะพระพุทธเจ้าทั้งนั้น แล้วพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาอยู่ที่ไหน

นี่ไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์

วิธีการๆ นี่ไง ล้อกันละเลย แล้วก็ไหลไป

นี่เพราะคำถามไง จะหาหนทางสว่าง แล้วหนทางที่ถูกต้อง

ก็อธิบายไง

หนทางที่ถูกต้องมันมีของมันอยู่แล้ว แต่เราก็คิดของเราไปนอกกลุ่มนอกรทางไง แล้วนอกกลุ่มนอกรทาง แนวทางการปฏิบัติร้อยแปดพันเก้า จะเป็นสัญลักษณ์ จะเป็นเอกลักษณ์ จะเป็นมุกของใคร กลุ่มใดชนใดอย่างนี้

เศร้า เราเห็น จะเริ่มต้นปฏิบัติก็เอากิเลส เอาทิฐิมานะในกลุ่มของตนออกหน้า

แล้วบอกพระกรรมฐานก็เป็น ให้อพวกพุทโธๆ นี่

พุทโธนี่พุทธานุสติ พุทโธเป็นสิ่งที่เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชื่อสัตย์
สุจริตกับพระพุทธรูปแล้วถ้าทำได้ ทำไม่ได้ มันอยู่ที่บุญวาสนาของแต่ละบุคคล ถ้าบุญวาสนา
ของแต่ละบุคคลมันดีขึ้น มันก็ดีขึ้นไง

นี่พูดถึงบอกว่า “จะหาหนทาง จะหาแนวทาง”

เหยื่อเลยแหละ เรามีแนวทางเยอะนะ ต้องสละทรัพย์สมบัติทั้งหมดไว้ที่เรา แล้วเอ็งจะ
ปฏิบัติดี เยอะแยะไปหมด เก็บไว้แล้วมันละสักร่างกายทมิฬไม่ได้ ต้องเอาทรัพย์มาเป็นส่วนกลาง
แล้วก็เหมือนกับหลอกออนไลน์นะ หายหมดเลย

เราเห็นเรื่องอย่างนี้มาเยอะ แล้วสังเวชมากๆ แต่มันเป็นกรรมของสัตว์ เพราะอะไร
เพราะสิทธิมนุษยชน จะเชื่ออะไรก็ได้ จะไปฟังใครก็ได้ ก็เชิญ ตามสบาย

แต่ถ้าเอาเข้าจริงๆ จะบอกว่า จะขอหนทางจากหลวงพ่อ

ไม่มี ไม่มีหรอก มีแต่แนวทางของพระพุทธศาสนา แนวทางของที่ว่าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่
มั่นท่านแสวงหามา ล้มลุกคดुकคลานมาขนาดไหน แล้วเวลาท่านฝึกหัดทำสมาธิด้วย
พุทโธๆ จนเป็นสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนา บุคคล ๔ คู่สี่นิกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้ามาอนุโมทนาเลย นี่เป็นแนวทางในพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น ใ้ที่ว่า หาหนทาง หาหนทางของตน

หนทางก็มัดโคใจ ทางของใจใจ ที่มันเริ่มต้นที่ดิงามนี้ไง

นี่จะพูดถึงว่าเป็นคำถามไง ว่าเขาพิจารณาของเขา ลูกหลานพิจารณารูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ

ได้ ทำสิ่งใดก็ได้ ใ้นี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

การทำสมาธิๆ ทำไม่ต้องทำสมาธิละ

ทำสมาธิเพื่อให้เกิดการฝึกหัดโดยจิตตภาวนา โดยหนทางการรอด ไม่ตกอยู่ใ้กิเลสด้วย
จิตของตน

ฉะนั้น สิ่งที่เราศึกษาค้นคว้า นี่ทรงจำธรรมวินัยๆ ประเพณีวัฒนธรรม การทำบุญทำกุศล โดยแต่ละภูมิภาค ครูบาอาจารย์ที่ทำได้เป็นวัฒนธรรมเป็นประเพณี สิ่งที่เขาทำนั้นจะเป็น การเสียสละ เป็นระดับของท่าน

ระดับของท่าน เราทำได้ก็เพื่อเป็นวัฒนธรรมในพระพุทธศาสนา มันเป็นเรื่องที่เพื่อ จะรักษาเปลือก รักษาแก่นพระพุทธศาสนาไว้ รักษาสิ่งที่เป็นประเพณีวัฒนธรรม เราก็ชื่นชมกับ ลูกหลานของเรา ชื่นชมกับชาวพุทธที่ว่าเขายังรักษาพระพุทธศาสนา

แต่เราจะฝึกหัดจากกระพี้เข้ามาเปลือก เข้ามาเปลือกก็จากแนวทาง พอจากแนวทางขึ้นมาแล้ว แนวทางที่เราจะฝึกหัดปฏิบัติ เริ่มศึกษาค้นคว้า แล้วเวลาจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราจะเอาแก่น เอาแก่น เอาพุทธะ เอาผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานนะ เราทำของเรา

การทำกรรมสงบร้อยแปดพันเก้า นั่งหลับกันทั้งนั้นนะ

ถ้าเป็นทางโลก สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ทำอย่างไร

อากาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เนวสัญญานา สัญญาตนะ ทำอย่างไร

ครูบาอาจารย์ของเรา โธ่เอ๊ย! หลวงตาท่านพูดประจำ “สมาธิอย่ามาหลอกเรานะ เราติดสมาธิ ๕ ปี รั้วหมดนะ อะไรเป็นสมาธิ อะไรเป็นสมบัติ”

แล้วสมบัติมันเกี่ยวกับฌานโลกีย์ เกี่ยวกับโลก มันเกี่ยวอะไรกับพระพุทธศาสนา แล้วถ้าพระพุทธศาสนา ถ้าให้มันมั่นคงขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เข้าเรื่องสมาธิแล้ว

“สมาธิๆ ไม่ต้องทำ สมาธิมันแก้กิเลสไม่ได้ ใช้ปัญญาไปเลย” แล้วเตลิดเปิดเปิงกันไป

แต่เนี่ยเวลาโยมใช้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ได้พิจารณา ใ้เนี่ยเขาเรียกปัญญา อบรมสมาธิ คือปัญญาใคร่ครวญพระพุทธศาสนา ถึงที่สุดแล้วมันก็เข้าใจพระพุทธศาสนา มันก็จะเป็นการหยุดคิด มันก็เป็นการทำสมาธิแบบปัญญาชน

พุทธโธๆ เป็นการทำสมาธิแบบสัทธาจริต แบบชาวพุทธที่เราจะฝึกหัดปฏิบัติของเรา

ฉะนั้นบอกว่า เราใช้พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขารใช้ได้ไหม

ได้ แต่มันคืออะไร มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลาสมาธิแล้วมันดับไป อะไรไป เดี่ยวค่อยว่ากัน

นี้จะเอาคำถาม

“๑. ลูกหลานสติยังไม่ดี ปัญญาความฉลาดยังน้อย ขณะพิจารณาก็ยังไม่เฉียบแหลม รู้สึกว่าโง่งอยู่มากจริงๆ เจ้าคะ ลูกควรจะทำอย่างไรคะ”

ปัญญาๆ ปัญญามันมีสุตมยปัญญา คือปัญญาการศึกษา จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากจินตนาการ แล้วถ้าภาวนามยปัญญา ผู้ที่ภาวนาเป็น ที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านค้นคว้าของท่านขึ้นมาจนเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจของท่าน โอ้โฮ! เออ! มันต้องอย่างนี้สิ

คือมันเข้าใจกิเลส เข้าใจชีวิตของเรา แล้วเกิดภาวนามยปัญญา มันใคร่ครวญกิเลสที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นที่มันจับต้องได้ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม พอพิจารณาไปแล้วมันเริ่มปล่อยวาง

คำว่า “เริ่มปล่อยวาง” มันเริ่มขยับตัวไง สิ่งใดที่มันเป็นสิ่งที่มันแนบแน่นในหัวใจ มันเริ่มขยับตัว เออ! มันต้องอย่างนี้สิ แล้วยังต้องพิจารณากันไปจนถึงที่สุดเป็นบุคคลคู่ที่ ๑ สักกายทิฐิ วิภิจฉา สิ้นลพตปราคามันขาดไป นี้โดยข้อเท็จจริงในพระพุทธศาสนา

ที่นี้กลับมาคำถามไง “ลูกหลานปัญญามันยังไม่ดี ปัญญามันยังน้อย”

ปัญญาอะไรละ

ถ้าปัญญาที่เรานึกคิดกันนี้มันก็เป็นปัญญาทางวิทยาศาสตร์ ปัญญาทางโลก ปัญญาในสัญชาตญาณ เด็กมันก็นึกได้ เด็กมันก็นึกได้ ทุกคนคิดได้นึกได้ทั้งนั้นนะ อย่างนี้เขาเรียกว่าปัญญาโดยสัญชาตญาณ ปัญญาในการเกิดเป็นมนุษย์ โลกียปัญญา เราใช้ปัญญาอย่างนี้พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันหยุดคิด เห็นใหม่ เราใช้ปัญญาพิจารณาอย่างนี้

แล้วอย่างนี้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเป็นธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า มันเป็นเรื่องในการจดจำ เราทรงจำจดจำมา แล้วเราก็มามีพิจารณาของเรา แล้วถ้ามันเข้าใจมันก็หยุด นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

มันจะวูบไปเห็นนู่นเห็นนี่ ไม่เกี่ยว จะวูบไม่วูบมันเป็นเรื่องของจิตของบุคคลคนนั้นแล้ว สุขภาพจิต จิตเราเป็นปกติหรือไม่ ถ้าจิตเราเป็นปกติมันวูบ นั่นตกภวังค์

จิตของเรามันจะวูบ มันจะหาย อย่งไรก็แล้วแต่ มันอธิบายได้หมด สัจธรรมมันอธิบายกิริยาของจิต หรือวิธีการของจิตได้หมด แต่ถ้ามันเป็นทางโลก วูบมันหายไป

นี่ไง จิตเป็นปกติหรือไม่

อย่างนี้ควรจะไปหาหมอให้หมอดตรวจเช็คอาการของตน ตรวจเช็คอาการของตนให้เป็นปกติแล้วค่อยมาภาวนา ถ้าไม่ตรวจเช็คอาการของตน มันเป็นการผิดปกติของจิต แล้วผิดปกติของจิต ๓๐ เปอร์เซ็นต์เป็นซึมเศร้า แล้วจิตเภทมากมายมหาศาล โดยปกติโดยสุขภาพบุรุษสุขภาพสตรีโดยสมบูรณ์แบบ ถ้าเป็นธรรมะ ป่วยทางจิต เพราะมันไม่ปกติ มันเป็นสมาธิไม่ได้

ฉะนั้นบอกว่า สติปัญญามันยังไม่เฉียบคม

เฉียบคม ถึงว่าระหว่างโลกกับธรรม เวลาหลงปุ่เสาร์ หลงปุ่มันท่านแบ่ง โลกก็ยะกับโลกุตตระ

มหา มหาเรียนถึงเป็นมahamanะ ความรู้ของมหา สิ่งที่เราเรียนมาเป็นธรรมและวินัย เป็นศาสดา ยกใส่ลิ้นชักสมองไว้ แล้วลั่นกุญแจมันไว้ด้วยความเคารพความบูชา นี่คือทฤษฎี คือภาคจดจำ แล้วมาฝึกหัด กลับมาพุทโธๆ ทำความสงบ นี่ไง

ที่ว่า สติปัญญามันยังไม่เฉียบคม สติปัญญามันไม่แหลมคม

แล้วจะให้แหลมคม แหลมคมโดยอะไรละ แหลมคมโดยลับมีดใช้ใหม่

เวลาหลงตาพระมหาบัวท่านบอก เวลามันที่อ มันใช้ปัญญามากแล้วมันจะที่อ ที่อนั้น เพราะว่าสมาธิมันอ่อนลงไง แล้วสมาธิมันแข็งขึ้น มันเข้มขึ้นขึ้น มันคมกล้าขึ้น ธรรมขันธ์ เวลา

เปรียบเทียบไป ชั้น ๕ เป็นพระธรรมชั้น ๕ ชั้นที่มันฟาดมันฟัน ถ้ามันเป็นปัญญาณะ คนเป็นพุดมันเข้าใจได้ทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น คำถาม หมายความว่า อยากจะมีสติปัญญาที่เฉียบคม มันไม่แหลมคม ลูกยังโง่อยู่ ลูกควรทำอย่างไรเจ้าคะ

ไฉนคำถามหนึ่งนะ คำถามนี้เขว่นไว้ก่อน

“๒. ลูกหลานได้ฝึกฝนการเข้าสมาธิให้ถึงแก่นต่อเนืองยาวนาน ซึ่งในขณะที่นั่งทำงานอยู่หรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ควรทำเช่นไรเจ้าคะ ขอความเมตตาหลวงพ่อด้วยเจ้าคะ”

นี่ก็เหมือนกัน ในวิธีการปฏิบัติในวัฒนธรรมไทย “ถ้าพุทโธๆ ต้องนั่งหลับหูหลับตา พวกนี้มันพวกฤๅษีชีไพร ไร่ของเรา เรารู้ตัวทั่วพร้อม สติปัญญามันพร้อมไป มันจะทำงานได้ไง การปฏิบัติธรรมคือการทำงาน การทำงานคือการปฏิบัติธรรม”

ก็เริ่มจะพุดกันไง พุดกันให้ศาสนาว่าเรามีโอกาสปฏิบัติ พุดเป็นธรรมะไป

แต่จริงหรือวะ

ขนาดเราว่าพุทโธๆ นี่นะ เราบอก ถ้าว่างก็ให้พุทโธ ถ้าทำงานให้อยู่กับงาน เพราะขณะทำงานมันต้องสติ เวลาทำงานอันตรราย พุทโธๆ ถ้ามันเหม่อมันเผลอไป เตียวเกิดอันตรราย เพราะอะไร เพราะถ้าจิตมันจะลง มันจะลงอย่างไร

ฉะนั้น เวลาว่าเข้าสมาธิให้มันถึงแก่นถึงสาร

ขณิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ คำว่า “เข้าสมาธิๆ” มันจะไปปลบล้างข้อแรกนี้

ข้อ ๑. ทำไมปัญญามันไม่เฉียบคม ปัญญาเรามันน้อย

ปัญญามันก็คือปัญญา มันเป็นสัญญาความจำนั่นแหละ มันอยู่ที่เขว่นปัญญาของคน

แต่เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาคือปัญญารอบรู้ในกองสังขาร กองสังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง ความคิด ความปรุง ความแต่งมันมีปัญญารอบรู้มันอีกชั้นหนึ่ง ถ้ารอบรู้อีกชั้นหนึ่งมันก็ปล่อย ปล่อยความคิด ความปรุง ความแต่ง มันก็หยุด

แล้วถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตสงบแล้วเป็นสัมมาสมาธิ เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง คือเห็นกิเลส

เห็นกิเลสก็ยกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็นหรอก

พระกรรมฐานทำสมาธิไม่เป็น แล้วพระกรรมฐานก็ยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่เป็นเหมือนกัน

แล้วถ้าเป็น เห็นใหม่ หลวงปู่ดูลย์ใจ พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณรอบแรก จิตนอก จิตนอกนี้บุคคลคู่ที่ ๑

จิตใน จิตในก็ขั้น ๕ ใน

จิตถอด จิตถอด ถอดขั้น ๕ ทิ้งเลย

เวลาคนเป็นพุด แหม! มันถูกต้องชอบธรรมทั้งนั้นเลย

แต่ไอ้พวกไม่เป็นนี่ไง

“ปัญญา มันไม่แหลมคม”

คมอะไร คมมีดโกนหรือ โกนหนวดหรือ

ปัญญามันมีโลกและมีธรรม

โลกๆ ก็ผู้ถามที่ทำอยู่นี่ไง พิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พิจารณาตลอดเวลา ใช้ปัญญาๆ

ถูกต้อง ทำได้ทั้งนั้นนะ แนวทางการทำความสงบของใจร้อยแปดพันเก้า ทำอะไรก็ได้ ขอให้มันสงบ ทำอะไรก็ได้ถ้ามันสงบเข้ามา สงบคือสมาธิ

แล้วทำสมาธิแล้วจะให้ เป็นสมาธิที่มันเข้มแข็ง มันแก่กล้า อยู่ได้นานๆ

มันมีขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ สมาธิเวลาเข้าแล้วเดี๋ยวมันก็คลายออก สมาธิเวลาเข้าแล้วมันเสื่อม เวลามันเสื่อมแล้วนะ มันต่อต้าน เข้าสมาธิอีกไม่ได้เลย ทำได้ยากมาก แล้วถ้าทำได้ต้องทุ่มเทกันทั้งชีวิตเลย

เวลาบุคคลที่ฝึกหัดปฏิบัติใด มันอยู่ที่เวรกรรมของสัตว์ สัตว์ที่มันมีอำนาจวาสนา มันทำแล้วมันจะคล่องตัว

สัตว์ที่ไม่มีอำนาจวาสนาทำอะไรแล้วนะ มันจะเกิดเป็นปรปักษ์ คือมันเคียดแค้น มันหวาดกลัว มันไม่เข้าช่องทางนี้ นี่สมาธิเข้าได้ยาก

ถ้าจะแก้ไข แก้ไขก็ต้องหุ้มเทกันทั้งชีวิตนะ อดนอนผ่อนอาหาร สละชีวิตเพื่อเผชิญเลยเผชิญอะไร เผชิญให้เข้าสมาธิได้ พอเข้าสมาธิได้ ต่อไปนะ พยายามฝึกหัดให้มันชำนาญชำนาญเพื่ออะไร ก็เพื่อที่ว่าปัญญาที่แหลมคมไง ปัญญาที่แหลมคม ปัญญาที่แก่กล้า

เพราะสัมมาสมาธิมันป้องกันสมุทัย ป้องกันกิเลส ป้องกันความรู้ความเห็นของตนที่บวกลือสมุทัยที่บวกลือ บวกร่วมกับปัญญา จะบวกร่วมทางสายกลางมัคโคไป พอมันบวกร่วมมาแล้วมันก็จะเป็นอย่างนี้ เพราะโลกคือตัวเราบวกร่วม

แต่ถ้าเราทำสัมมาสมาธิ มันไม่มีตัวตนเราบวกร่วม นี่ทางสายกลางพระพุทธศาสนาไม่ใช่ดีและชั่ว ไม่ใช่เรากับเขา แต่เป็นธรรม เป็นธรรมต้องเป็นกลาง เป็นปัจจุบันในทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

แล้วทำอย่างไรล่ะ

นี่ไง ที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นล้มลุกคลุกคลานพรรษาแรกๆ ก็นี่ไง คนที่ประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นนี่ไง มันจะแยกให้ออกจากโลกกับธรรม

ถ้าแยกออกจากโลกไม่ได้ สำนักปฏิบัติทั่วประเทศไทยอื้อลือจุกแจก มันแยกจากโลกไม่ได้ มันก็อยู่กับโลก อยู่กับจินตนาการ แล้วอยู่กับวิทยาศาสตร์ อ้างอิงทฤษฎีทางภาควิทยาศาสตร์ มาอนุโลมว่าจิตมันเป็นอย่างนั้นๆ มันไม่เกี่ยว ไม่ใช่

ฉะนั้นว่า เราทำสมาธิให้มันเข้มแข็ง เข้มข้น

ไม่ใช่

ทำให้มีความชำนาญ รักษาได้ รักษาใจเราให้เป็นกลาง ไม่สุข ไม่ทุกข์กับเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น

การฝึกหัดปฏิบัติ ฝึกหัดเพื่อความปกติสุข ยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันต้องมีวาสนา มันต้องมีอำนาจวาสนา เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุ

มีเราองค์เดียวเท่านั้นนะ ยืนยันตรงนี้ตลอด

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักขุ ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พระอัญญาโกณฑัญญะ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น เห็นใหม่ เห็น สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นในใจ สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นก็เห็น สติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงนี่ไง เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น ใช้สติปัญญา

สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ด้วยวิธีการ ด้วยมรรค ๘

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น สิ่งทั้งหลายทั้งปวง พิจารณาโดยวิธีการในมรรค ๘ ดับหมด

พอดี เห็นใหม่ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับลง

พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๔ ไม่เห็น

นี่ก็เหมือนกัน จะทำให้สมาธิมันแก่กล้า ให้มันเข้มข้น

เข้มข้นตรงไหนล่ะ เข้มข้นอย่างไรล่ะ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” มีสติกำหนดกิจกรรม สมาธิมันอยู่กับเราตลอด แล้วสมาธิมันจะมั่นคงอ่อนแอ มันก็อยู่ที่เขาวนปัญญา อยู่ที่วิธีการรักษา นี่พูดถึงสมาธิใจ

ฉะนั้นว่า ถ้ามันเข้มข้น

เราเห็นแล้ว คำถามนี้มันเหมือนกับว่าได้รับข้อมูลว่ามันมีสูตรสำเร็จ มันมีวิธีการ

ถ้ามีมีสูตรสำเร็จนะ พระอรหันต์เอดทัตตะ ๘๐ องค์ ทำไม่เหมือนกันล่ะ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะท่านยืนยัน พระอรหันต์ไม่เหมือนกันสักองค์ พระอรหันต์อาสาชกขยญาณเหมือนกัน วิธีการดับทุกข์เหมือนกัน ในมรรค

เหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกันสักองค์ ไม่เหมือนกันสักองค์ เพราะว่าจิตนิสัย อำนาจวาสนาของแต่ละองค์ไม่เท่ากัน

คนมีอำนาจกว้างขวางยิ่งใหญ่อ่างนี้ เวลาขณะที่มันดับทุกข์ โอ้โฮ! โลกธาตุไหวหมดเลย นี้วาสนา เห็นไหม

เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านพูด อาจารย์สิงห์ทองไป มันไปเรื่อย ๆ ใจ แต่ก็ยังมีขณะที่หมึกหมดไป เขียน ๆ ไม่มีหมึก ถ้าไม่มีมันจะรู้ได้อย่างไรว่าตัวเองสิ้นกิเลสไม่สิ้นกิเลสไป

มี แต่มีแบบหลวงปู่สิงห์ทอง หลวงตาก็มีแบบหลวงตา แต่อริยสัจเหมือนกัน

ฉะนั้น หลวงตาบอกว่า “สิงห์ทองคุยกับเราแล้วนะ เราไม่สงสัยท่านสิงห์ทองเลยเหมือนกัน”

แต่นี้ใจ พระอรหันต์แต่ละองค์ไม่เหมือนกัน แตกต่างกัน แต่ต้องมีความจริง

ฉะนั้นบอกว่า สมาธิจะเข้มแข็ง แน่นอน แล้วมีสูตรสำเร็จ

เซเว่นใช้ไหม หิวเมื่อไหร่มาเซเว่น จะได้สมาธิออกจากเซเว่นเลย

ไม่มี เราต้องทำของเราเองไป

ฉะนั้น มันเป็นการที่ว่า เราเชื่อหรือใครฝังชิปไว้ในหัวคิดอย่างนั้นไป แล้วถ้าฝังชิปไว้ในหัวแล้วคิดอย่างนั้น มันก็จะเป็นเหยื่อตลอดไป เพราะมันจะอาศัยคนอื่นตลอดไป

เราต้องฝึกหัดของเราให้เป็นความจริงของเราขึ้นมาในหัวใจของเรา

นี่พูดถึงสมาธินะ ตัวสมาธินี้แหละเป็นตัวแยกโลกก็ยะกับโลกุตตระ แยกโลกกับแยกกรรม

ถ้าตัวตนของเรา เป็นโลกหมด

สัมมาสมาธิเป็นมคโค ทางสายกลาง แต่มันยกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็น เวลาถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วฝึกหัดปฏิบัติให้เกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ว่ามันจะต้องฉลาด ต้องแหลมคมอะไรนะ

เดี๋ยวจะรู้ จะคมไม่คมแค่ไหน แล้วคมอย่างไร

ต้องรู้จริงเห็นจริง ชัดเจนทุกขั้นตอนในการปฏิบัติ

“๓. หลวงพ่อเจ้าคะ ขณะชีวิตประจำวันของหนูอยู่ดีๆ จิตมันก็ลง ขณะนั้นคนรอบข้างไม่รู้ว่าคุณหลานกำลังพิจารณาอยู่ จิตมันสงบแล้ว เมื่อคนรอบข้างเรียกลูกแล้วออกมา เขาจะบาป จะกรรมไหมเจ้าคะ”

ไม่ เขาเรียกคนเผละให้ตื่นนะ เขาเรียกคนนั่งหลับให้ตื่นขึ้นมาไง เขาเรียกให้คนตกภวังค์ขึ้นมา เขาได้บุญนะ เขาเตือนคนที่มันจะหลุดให้กลับมา

“เวลาจิตมันลง จิตมันหาย”

ตรงนี้ทำให้เราสงสัยว่ามันไม่ปกติไง ถ้าไม่ปกติควรไปหาหมอ เพราะว่าถ้ามันเป็นปกติ มันจะรู้เองว่าตกภวังค์อย่างไร

คนรอบข้างอยู่ พิจารณาอยู่แล้วมันวูบลง

มันวูบลงมันก็ภวังค์ไง แล้วเวลามันเป็น มันเป็นอย่างไร

ฉะนั้น วันนี้พยายามพูดซ้ำๆ คำว่า “ซ้ำๆ” คือสมอง พูดซ้ำๆ เพราะมันจะพรวดๆ ไปไง พูดซ้ำๆ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ของสังคมนตรีปฏิบัติทั้งหลาย ว่าวิธีการหรือชิปที่เขาจะฝังหัวเรานั้นว่าสูตรสำเร็จเป็นอย่างนี้ๆ แล้วปฏิบัติง่ายแล้วจะสำเร็จ อันนั้นมันเป็นสำเร็จรูป เซเว่นของสำนักปฏิบัตินั้นๆ

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ศีล สมาธิ ปัญญา วิธีการดับทุกข์ด้วยมรรค ๘ ชอบธรรมตามความเพียร มันจะรู้ตัวทั่วพร้อม มันจะมีสติปัญญาเท่าทันความคิด แล้วมันจะพัฒนาจิตของตนโดยที่ไม่มีสิ่งใดตีเตียนได้

ฉะนั้น สิ่งทีเวลามันวูบ

ถ้าเป็นสมณะมันก็จะตกภวังค์

แล้วถ้าเขาพิจารณารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณอยู่ แล้วมันวูบลงไป แล้วคนรอบข้างเขาไม่รู้ เขาก็สะกิดให้เราฟื้นมา เขาจะเป็นบาปไหม

เขาเป็นบุญ เขาเตือนเราไม่ให้วูบหลับไป ถ้าเป็นสตรีรก เขาต้องส่งโรงพยาบาลเลยนะ ถ้าไปไม่ทันจะติดเตียงเลยละ

ฉะนั้น คำถามนี้แหละเป็นคำถามให้สงสัยว่ามันไม่ปกติ ถ้าไม่ปกติต้องไปหาหมอ รักษาด้วยเคมี แล้วพุทธโธของเราไปเรื่อยๆ ฝึกหัดให้มันเป็นความจริงขึ้นมา

นี่พูดถึงทางสว่าง

กตสวิตช์ เปิดไฟ มันก็สว่าง มันเป็นเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ เปิดไฟ เปิดสวิตช์ก็สว่าง

เปิดสติ เปิดปัญญา ศึกษาค้นคว้า อย่าเชื่อ อย่าเชื่อใครฝังชิปในสมองเรา อย่าเชื่อการกระทำนั้น แล้วตั้งสติ ตั้งสติใหม่ แล้วพุทธโธของเราไปเรื่อยๆ ถ้าจะฝึกหัด

พุทธโธคือความปกติสุขของใจ ให้ใจมันปล່อยวาง ให้ใจมันเป็นอิสระเข้ามา เพื่อไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลส เอวัง